

Міністерство освіти і науки України
Інститут української мови НАН України
Чернівецький національний університет
імені Юрія Федьковича

Філологічний факультет

Кафедра сучасної української мови

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ СИНТАКСИСУ: СУЧАСНИЙ СТАН І ПЕРСПЕКТИВИ ДОСЛІДЖЕННЯ

Матеріали Міжнародної наукової конференції,
присвяченої 110-річчю від дня
народження професора Іларіона Слинька

16–17 червня 2022 р.

Чернівці

Чернівецький національний університет
імені Юрія Федьковича
2022

УДК 811.161.2'367(08)
А 437

Актуальні проблеми синтаксису : сучасний стан і перспективи дослідження : матеріали Міжнародної наукової конференції, присвяченої 110-річчю від дня народження професора Іларіона Слинька (Чернівці, 16-17 червня 2022 р.) / за ред. С. Т. Шабат-Савки. Чернівці : Чернівецьк. нац. ун-т ім. Ю. Федьковича, 2022. 246 с.
ISBN 978-966-423-718-2

Actual problems of syntax: current status and prospects of research : materials of the International scientific conference dedicated to the 110th anniversary of the birth of Professor Hilarion Slinko (Chernivtsi, June, 16-17, 2022) / resp. ed. S. T. Shabat-Savka. Chernivtsi : Yuriy Fedkovych Chernivtsi National University, 2022. 246 p.

Редакційна колегія:

Світлана Шабат-Савка, доктор філологічних наук, професор;
Іванна Струк, кандидат філологічних наук, асистент;
Наталія Шатілова, кандидат філологічних наук, асистент.

Тези доповідей надруковано в авторській редакції.

У збірнику представлено матеріали Міжнародної наукової конференції «Актуальні проблеми синтаксису: сучасний стан і перспективи дослідження», що відбулася 16–17 червня 2022 р. на філологічному факультеті Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича з нагоди 110-річчя від дня народження професора Іларіона Слинька.

Для науковців, учителів, студентів – усіх, кого цікавлять актуальні питання синтаксичної теорії, аспекти функціонування різнорівневих мовних одиниць у дискурсивно-жанрових формах української мови, проблеми лінгвостилістики та лінгвоперсонології.

The materials of the International Scientific Conference «Actual Syntax Problems: Current Status and Prospects of Research» that was held on June 16–17, 2022 at the Faculty of Philology of Chernivtsi National University named after Yuriy Fedkovych on the occasion of the 110th anniversary of Professor Hilarion Slinko are presented in this collection.

For scientists, teachers, students – all who are interested in current issues of syntactic theory, aspects of the functioning of multilevel language units in discursive-genre forms of the Ukrainian language, problems of linguistic stylistics and linguistic personology.

ISBN 978-966-423-718-2

© Чернівецький національний університет
імені Юрія Федьковича, 2022

СИНТАКСИЧНІ ПАРАМЕТРИ ЩОДЕННИКОВОГО ДИСКУРСУ ОЛЬГИ КОБИЛЯНСЬКОЇ

Алла Антофійчук

кандидат філологічних наук, доцент кафедри сучасної української мови Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича
avonofaga@ukr.net

В основі автокомунікативності щоденникового дискурсу – реалізація інтенції сповіді, фіксації подій, спогадів, думок, що репрезентовані у форматі внутрішнього діалогу. За твердженням Т. Радзівєвської, «сукупність обставин, за яких відбувається створення мемуарного тексту, забезпечує мемуаристові максимальний ступінь свободи мовної поведінки, внаслідок чого спостерігається актуалізація стилістичної компетенції та набутих за життя мовних навичок» [2, с. 263]. Автор щоденникового дискурсу постає у різних іпостасях: як діяч, носій психологічного стану, хронікер, при цьому зберігаючи основну властивість щоденникової оповіді – автоадресованість. Саме ця особливість до певної міри й визначає структурну організацію щоденникового дискурсу.

Реалізація автокомунікативних параметрів щоденникового дискурсу Ольги Кобилянської позначена динамічністю, експресивністю, емоційністю, які виявляються на всіх мовних рівнях, у тому числі й синтаксичному. У структуруванні внутрішнього діалогу письменниці важливу роль відіграють риторичні питальні речення – ствердження або спростування, що оформлені питальними конструкціями. Зазвичай це питально-окличні емоційні побудови, що входять до експресивних щоденникових фрагментів: *Що нині за красна днинка! Одна, одна в моїм життію?! Лиш хвилька, бодай одна* [1, с. 74].

Для підсилення суб'єктивного ставлення до описуваної події письменниця послуговується емоційно конотованими вставленими конструкціями, що слугують побіжними зауваженнями, додатковими повідомленнями тощо: *Ми подивилися одне на одного глибоко поважно і потиснули кріпко руки – це було дуже коротко – і все минуло* [1, с. 73].

У складних синтаксичних конструкціях з різними типами синтаксичного зв'язку авторські описи репрезентують різноманітні мовні засоби, що інтегровані комунікативними інтенціями: повтори, прислівникові оцінні лексеми у позиції головного члена односкладного речення, підсилювальні частки тощо: *Трохи, трохи мені легше, вітер чоло гаряче мені обвіяв, якось запізнилась, але ще мені страшно на душі, не можу виписати, дивуюся, що м ще не здуріла, бігме, що дивуюся... ні, а то руське так ми обридло, що не можу далі писати – він прецінь русин...* [1, с. 76].

Синтаксичні структури, що формують емоційне тло щоденникових фрагментів, нерідко семантично ускладнені авторизацією – вказівкою на суб'єкта емоційного стану, що виражений давальним відмінком: *Хмари сумно летять, а гори такі неприязні, ох, цілий світ мені не милий!* [1, с. 73].

Характерною ознакою структурування щоденникового дискурсу О. Кобилянської є використання односкладних речень, серед яких переважають означено-особові (що є природним для структури щоденникової оповіді) та виразно емоційні безособові конструкції. Основним синтаксичним засобом відтворення подій, ситуацій у щоденникових текстових масивах є складнопідрядні з'ясувальні речення. Своєрідністю щоденникової оповіді письменниці є обірваність, незавершеність текстових фрагментів.

Отож проєкція мовної особистості О. Кобилянської на загальне автокомунікативне тло щоденникового дискурсу презентована структурною організацією щоденникової оповіді, що представлена широким спектром синтаксичних конструкцій.

Список використаної літератури

1. Кобилянська О. Ю. Зібрання творів: у 10 т. Т. 9: Щоденники. Публіцистика. Критика. Спогади. Автобіографії / упоряд. В. І. Антофійчук; прим. В. А. Вознюка, Я. Б. Мельничук, Ю. М. Микосянчик. Чернівці: Букрек, 2022. 392 с. : іл.

2. Радзівська Т. В. Дискурсивні простори: істориколінгвістичний вимір. Київ: ДП «Інформаційно-аналітичне агентство», 2018. 323 с.

ЗМІСТ

ПРОГРАМА Міжнародної наукової конференції «Актуальні проблеми синтаксису: сучасний стан і перспективи дослідження», присвяченої 110-річчю від дня народження професора Іларіона Слинька.....	3
Багатогранність наукового феномена професора Іларіона Слинька.....	22
Про вчителя і науковця добрим словом	28
Науковий доробок професора Іларіона Слинька	37
Тези доповідей учасників конференції	45
<i>Алексеева С.</i> Різноманітні сурядні компоненти як засіб створення дискурсу ворожості та її подолання в масмедійному просторі	46
<i>Антофійчук А.</i> Синтаксичні параметри щоденникового дискурсу Ольги Кобилянської	48
<i>Барчук В.</i> Про сполучення слів як фундаментальні синтаксичні одиниці	50
<i>Бичкова Т.</i> Основні аспекти вивчення простого двоскладного речення в курсі історичної граматики української мови	52
<i>Білоконенко Л.</i> Категорія соціативності у граматиці сербської мови	54
<i>Богатько В.</i> Функційні вияви еліптичних структур на сторінках вінницьких газет	56
<i>Бойко Н.</i> Проблеми експресивного синтаксису в лінгвістичній спадщині професора Н. Гуйванюк	58
<i>Брус М.</i> Історія безприймникових конструкцій української мови в дослідженнях професора І. Слинька	61
<i>Бунчук Б.</i> Різноманітність поетичного синтаксису у віршах Лесі Українки циклу «Ритми»	64
<i>Венжинович Н., Полюжин І.</i> Проблеми граматичних трансформацій при перекладі фразеологізованих синтаксичних конструкцій з української мови англійською	66
<i>Вітурок Н.</i> Синтаксичні особливості односкладних речень апеляції.....	68